

* *CATÁLOGO DA CASA-MUSEO EMILIA PARDO BAZÁN* (2008):
A CORUÑA, REAL ACADEMIA GALEGA - CASA-MUSEO EMILIA
PARDO BAZÁN - DEPUTACIÓN DA CORUÑA.

No ano 2002 a Casa-Museo Emilia Pardo Bazán editou o catálogo da súa colección e no 2008, realizou unha reedición revisada do mesmo. Nós, evidentemente, imos a referirnos sempre a esta última edición.

O catálogo ábrese coas presentacións de Xosé Ramón Barreiro Fernández, Presidente da Real Academia Galega, e de Xulia Santiso, Conservadora da Casa-Museo. A continuación, achegan ao lector á figura de Emilia Pardo Bazán as colaboracións de dous nomeados estudosos que xa colaboraran na edición do catálogo do ano 2002: o profesor Xesús Alonso Montero, que analiza a problemática relación da novelista con Rosalía de Castro e o Rexurdimento galego e o profesor José Manuel González Herrán, que repasa os principais estudos que se lle teñen dedicado á escritora e que nesta reedición actualiza os seus datos engadindo as referencias dos novos traballos aparecidos desde o 2002. Como novidade Eva Acosta, biógrafa da autora coruñesa¹, inclúe un traballo que nos describe as que foron as principais residencias de Emilia Pardo Bazán e que representan os tres grandes espazos vitais nos que desenvolveu a súa obra: A Coruña, Madrid, e Meirás. Finalmente, Xulia Santiso, repasa a historia do Museo e do edificio que o acolle.

Tras estes traballos introdutorios, chegamos ao cerne da obra, o catálogo das pezas que compoñen a colección da Casa-Museo, distribuído en catro apartados, pintura e gravados, escultura, mobiliario e tapices.

Para valorar correctamente a importancia da colección museística descrita, pensamos que hai que ter en conta os avatares sufridos polo legado material de Emilia Pardo Bazán. A escritora, como é ben sabido, gozou dunha sólida posición social grazas as numerosas rendas da súa vella familia de fidalgos galegos, o que lle permitiu reunir unha notable colección de obras de arte e de obxectos preciosos. Polas palabras da súa filla e herdeira universal trala morte dos seus irmáns, Blanca Quiroga, sabemos que durante a Guerra Civil,

¹ No 2007 apareceu a súa biografía de Emilia Pardo Bazán, editada por Lumen. Este traballo, xunto coa biografía de Carmen Bravo-Villasante (1962) e a erudita obra de Pilar Faus, é de lectura obrigada para aqueles que queiran achegarse á vida e á obra da escritora.

a súa casa, onde conservaba boa parte dos bens da súa nai, foi saqueada². Pouco despois da guerra, o pazo de Meirás, con todo o que alí deixou Pardo Bazán, pasou as mans do ditador Francisco Franco e aínda hoxe permanece pechado ao público. Deste xeito a colección da Casa-Museo, creada grazas a doazón dos bens da escritora que conseguiu conservar Blanca Quiroga, representa o único testemuño público que se salvou da vida material de Emilia Pardo Bazán.

Dentro das pezas descritas no catálogo queremos destacar algunhas das máis notables. Sen dúbida o son os retratos de familiares e amigos de Pardo Bazán, realizados por Federico de Madrazo, Joaquín Vaamonde e Sorolla. Estas obras ademais do seu valor artístico teñen a virtude de amosarnos a visión que deles mesmos tiñan os retratados. Efectivamente, no século XIX as clases altas a través destes cadros non só exhibían a súa posición social, se non que tamén pretendían dar ao espectador unha determinada percepción da súa persoa. De feito non sempre se acertaba coa representación axeitada. Así José Pardo Bazán nunha carta a un amigo queixábase da acusación de inmoral que algúns veciños da Coruña lle fixeron a un retrato da súa filla, Emilia, que lle fixera Rafael Balsa de la Vega³. Por desgraza actualmente descoñecemos o paradiro deste cadro.

Non podemos deixar de chamar a atención sobre a colección mobiliaria. Nela destacamos unha fronte de cheminea, cun historiado traballo de ebanistería, e dous contadores dos séculos XVII e XVIII. O catálogo permítenos, tamén, coñecer varios tapices realizados nos famosos obradoiros bruxeleseos dos séculos XVI e XVII. Todos eles feitos para decorar e demostrar o gusto dos seus posuidores. Finalmente referirémonos a tres abanos que son os últimos representantes da rica colección reunida por Emilia Pardo Bazán. Esta colección, como nos informa o catálogo da Casa-Museo, foi legada por

² Así o di nunha entrevista aparecida nun xornal. Coñecemos este texto grazas a un recorte de prensa conservado no arquivo da familia Pardo Bazán que custodia a Real Academia Galega. Por desgraza o fragmento non mantén o nome da publicación á que pertence nin a data. Plauderer, “Se ha encontrado el original autógrafo de una comedia de la Pardo Bazán”. Arquivo da Real Academia Galega. Familia Pardo Bazán. Arquivos individuais. Emilia Pardo Bazán. Artigos sobre Emilia Pardo Bazán. signatura 278/23.

³ Carta de José Pardo Bazán a Francisco Freire. 23/X/1885. Arquivo da Real Academia Galega. Familia Pardo Bazán. Patrimonio. Bens dos Pardo Bazán. Partido de Betanzos. Administración da propiedade. Correspondencia sobre o nomeamento de Capeláns e pagos ao Arcebispado, dos beneficios curados de San Xulián de Coirós e Santa María de Lesa. Signatura 452/1.

Blanca Quiroga a favor da súa alma e para fins benéficos. Deste xeito, ao ser vendidos e dispersados os abanos, perdeuse desgraciadamente a posibilidade de coñecer os afáns e intereses da súa colectora.

Os museos teñen a obriga non só de conservar senón tamén de difundir o coñecemento da colección que atesouran. Por este motivo non abonda con que abran as portas ao público. Deben de abordar a publicación de catálogos que describan cun mínimo de detalle os obxectos conservados, para permitir tanto que os coñezan aquelas persoas que non poidan visitalos ou que os que os visitan leven o recordo do que alí descubriron. Este catálogo cumpre con este expediente e permite un bo coñecemento deste legado material da escritora coruñesa.

Non queremos rematar sen lembrar que, evidentemente, o verdadeiro legado de Emilia Pardo Bazán é a súa obra literaria, cuxa sona ninguén pode furtar ao público. Pero tamén é verdade que coñecer os cadros, mobles e outros obxectos cos que se rodeou en vida pode complementar o coñecemento da súa figura, e, incluso, teñen a virtude de humanizar un nome consagrado en manuais de literatura ao deixarnos asomarnos aos seus gustos persoais e, por que non dicilo, aos seus caprichos vitais.

Ricardo Axeitos Valiño